

Ks. Jakub Nagi

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Celem niniejszej rozprawy było ukazanie istoty duchowości kapłańskiej na podstawie nauczania, życia i zaangażowania duszpasterskiego błogosławionego księdza Jana Balickiego. Autor monografii, opierając się na pismach Duchownego, a także wypowiedziach świadków jego życia dostrzega, że nie tylko mówił on i pisał o tym, co prowadzi do rozwoju kapłańskiej duchowości, lecz także sam wiernie to realizował. Treść poszczególnych rozdziałów dysertacji oparta na uważnej analizie, a następnie syntezie nauki ks. Balickiego, pozwala dać odpowiedź na pytanie postawione we wstępie do pracy, czy droga duchowego wzrostu kapłana, zaproponowana przez Błogosławionego jest nadal aktualna i czy może być pomocą dla współczesnych prezbiterów. Jest to odpowiedź twierdząca. Idea kapłańskiej duchowości w ujęciu ks. Balickiego nie straciła nic na swojej aktualności.

W pierwszym rozdziale rozprawy autor zwrócił uwagę na podstawy duchowości kapłańskiej, którymi według Balickiego są cnoty teologalne i cnota pokory. Ta ostatnia, często przywoływana przez Błogosławionego, winna zajmować, w jego opinii, szczególne miejsce w rozwoju duchowym kapłana.

Balicki podkreślał, że cnota wiary jest fundamentem, na którym wszystko się buduje. Wierzyć to uznać, że największym szczęściem jest zbawienie duszy, zjednoczenie z Bogiem. Jest to o wiele cenniejsze niż posiadanie jakichkolwiek dóbr ziemskich, które przemijają i są zwodnicze. W jego ocenie jedynym szczęściem dla kapłana jest posiadanie Boga. Prezbiter powinien kierować się wiarą ciągle, ponieważ daje ona nieomyłne zasady dotyczące życia, jego celu, wartości oraz doskonałości w czynach wewnętrznych i zewnętrznych.

Następną cnotą omówioną w tym rozdziale jest nadzieja, którą Balicki określił jako ufność. Istotne jest zaufanie Panu Bogu w każdej życiowej sytuacji, bez względu na okoliczności. Ponadto cnota nadziei pozwala kapłanowi przyjmować wszystkie doświadczenia jako dobro, nawet jeśli zmysły są temu przeciwne i sugerują coś innego. Żyć nadzieją to również mieć przekonanie, że wszystko jest w rękach Opatrzności Bożej i zawsze otrzyma się Jej wsparcie.

Ostatnią z katalogu cnót teologalnych, miłość, Balicki określił jako radosne poddanie się woli Bożej. Miłość pozwala kochać Boga ponad wszystko. W życiu

duchowym kapłana cnota ta pozwala dobrze wykorzystać czas otrzymany od Boga na realizowanie zadań wynikających z powołania. Nade wszystko łączy się z oddaniem Bogu chwały. Błogosławiony podkreślał również, że miłość Boga silnie jest związana z miłością bliźniego, gdyż ten jest obrazem samego Boga.

Charakterystyczną cechą nauczania Balickiego jest akcentowanie cnoty pokory w życiu duchowym chrześcijanina, zwłaszcza kapłana. Jest ona uznaniem całkowitej, wręcz absolutnej zależności od Boga, przy jednoczesnym uznaniu swojej grzeszności. Ksiądz Jan podkreślał, że im bardziej rozwinięta jest w duszy cnota pokory, tym obfitsze można przyjąć łaski od Boga. Objawia się ona uznaniem, że Bóg jest wszystkim dla człowieka, a wszystko inne jest niczym. Pokora jest niezbędna do zwyciężania pokus, a w szczególności zniechęcenia do nieustannej pracy nad sobą, nawet wówczas, gdy nie widać postępu. Błogosławiony podkreśla także, że ta cnota bardzo ściśle zjednoczona jest z cichością życia. Daje ona człowiekowi świadomość, że nie w przemijających godnościach i pochwałach świata, czy szukaniu jego mądrości, leży prawdziwe bogactwo, ale w trosce o dobra wieczne.

Drugi rozdział pracy poświęcony był wzorom świętości życia kapłańskiego, będących pomocą w duchowym rozwoju kapłana. Za Balickim autor ukazał przykłady Pana Jezusa, Najświętszej Maryi Panny oraz świętych i błogosławionych.

W całości pism Duchownego akcentowany jest fakt, że w życiu wewnętrznym każdego prezbitera naczelnym miejscem należnym jest Chrystusowi, z którego woli został on wybrany do wyjątkowej służby w Kościele. Dlatego każdy kapłan winien dążyć do najściślejszego zjednoczenia z Chrystusem. Z myślą o Nim wykonywać każdą czynność, gdyż On ciągle myśli o człowieku. Błogosławiony wskazuje, by oddawać się Chrystusowi, gdyż On bez reszty oddał siebie samego na krzyżu i daje się nadal w sakramentach, szczególnie w Eucharystii. Owo oddanie jest wyrazem miłości względem Niego. Wyraża się ona również w pielęgnowaniu cnoty czystości i życia w celibacie. Balicki wskazuje, że kapłani od Jezusa mogą uczyć się postawy dostępności i wysłuchiwanie każdego, gdyż On sam ciągle jest dostępny dla wszystkich. Podkreśla także, że każdy kapłan został nierozdzielnie złączony z Chrystusem, dlatego określa się go, jako „alter Christus”. Wiąże się z tym nadprzyrodzona władza, która jest dana kapłanom do kontynuowania dzieła Jezusa. Są oni w imieniu Jezusa powiernikami tej wyjątkowej misji i ich zobowiązaniem jest prowadzenie tego dzieła, aż do końca świata.

W pracy podkreślono również wyjątkową rolę Najświętszej Maryi Panny, która zdaniem Błogosławionego, dla kapłanów jest wzorem trwania przy Chrystusie, zaufania Bogu i otwartości na działanie Ducha Świętego. Na szczególną uwagę w postawie Maryi, według Balickiego, zasługuje to, że w Jej sercu nie było innego pragnienia, jak tylko pełnienie zawsze woli Bożej. Tego pragnąć mają też kapłani. Prawdziwym czcicielem Maryi jest ten, kto unika grzechów i kto naśladuje jej cnoty. Stan kapłański jest szczególnym powołaniem, które w sposób wyjątkowy należy przeżywać w bliskiej relacji z Maryją, dlatego zachęca duchownych do gorliwego praktykowania pobożności maryjnej.

Ksiądz Balicki za wzór dla kapłanów stawia również świętych i błogosławionych. Mogą być oni dla każdego prezbitera wskazówką, jak żyć Słowem Bożym, pełnić wolę Bożą i czynić postępy na drodze do zbawienia. Poznawanie i praktykowanie ich cnót, zapatrzenie w Chrystusa, a także pokorne przyjmowanie życiowych trudów, może stanowić cenny wkład w dążeniu do świętości kapłanów. Przywołane w pracy przykłady świętych i błogosławionych z odległych czasów, jak choćby świętego Jana od Krzyża, czy świętego Jana Kantego, ale także współczesnych Księdzu Janowi, przykładowo świętej Gemmy Galgani, są dla prezbiterów drogowskazem w realizacji powołania, dążenia do świętości i prowadzenia innych ku zbawieniu.

Trzeci rozdział rozprawy dotyczył czynników kształtujących duchowość kapłańską. Według nauczania ks. Balickiego wyróżniono w pierwszej kolejności modlitwę, następnie Eucharystię, sakrament pokuty i pojednania, a także praktyki ascetyczne.

Duchowny kładł wielki nacisk na modlitwę, co potwierdzają jego pisma. Uważał, że jest ona wchodzeniem człowieka w kontakt ze Stwórcą. Podkreślał, że dzięki modlitwie oddaje się cześć Bogu, co jest obowiązkiem każdego człowieka, a kapłana w szczególności. Pisząc o istocie modlitwy, nazywał ją „oddechem duszy”, „wzniesieniem ducha do Boga”, „pokarmem posilającym duszę przez łaskę wyproszoną u Boga”, a także „podniesieniem myśli i serca do Boga we wszystkim i wszędzie”. Dokonał również hierarchizacji modlitwy, wskazując, że najwyższą jej formą jest uwielbienie, potem dziękczynienie, wreszcie prośba i przebłaganie. Zawsze jednak jest to rozmowa grzesznego człowieka z Najświętszym Bogiem. Uważał, że modlitwa kapłana powinna być pobożna, ufna, wytrwała, ciągła i zanoszona przez zasługi Jezusa Chrystusa. Podkreślał, że ten, kto się modli, jest zjednoczony z Bogiem, jest skupiony

i ma zawsze pokój serca. Modlitwa według Błogosławionego daje światło dla rozumu, siłę do wykonania najcięższych obowiązków, znoszenia ciosów, pokonania pokus, trwania w dobrym, postępu w cnotach oraz słuchania natchnień Ducha Świętego. Daje również głęboki pokój mimo oschłości i jest lekarstwem na wszelkie zamieszanie, niepokoje, wyrzuty, bóle i żale.

Następna część poświęcona została Eucharystii, o której Balicki pisał, że jest „niewysłowionym darem naszego Zbawiciela”. Eucharystia jest dla kapłana codziennym, najdoskonalszym zjednoczeniem z Jezusem Chrystusem. Błogosławiony zaznaczał, że Chrystus w Eucharystii obecny jest z bóstwem i człowieczeństwem, prawdziwie, istotnie, realnie, z taką mocą i majestatem, z jakim przyjdzie powtórnie, by sądzić. Kładł zatem nacisk na świadomość realnej obecności Pana Jezusa w Eucharystii, która jest pomocą w czerpaniu łask oraz na potrzebę umacniania więzi między Bogiem a kapłanem, który codziennie żyje w bliskości tego misterium. Zbawiciel karmiąc kapłana samym sobą, staje się dla niego umocnieniem. Ksiądz Jan podkreślał także, że w przystępowaniu do mszy świętej istotne jest umartwienie zmysłów i władz duszy. Omawiając poszczególne części Eucharystii, tłumaczył, że należy je przeżywać w oderwaniu od tego, co ziemskie, a skupić się na wydarzeniach zbawczych z życia Jezusa. Taka postawa prowadzi do owocniejszego jej przeżywania.

Autor przedstawił następnie nauczanie Balickiego w zakresie sakramentu pokuty i pojednania, który w życiu kapłana ma szczególne znaczenie. Dla duchowego wzrostu prezbitera konieczna jest świadomość własnej grzeszności i potrzeby nawrócenia. Duchowny podkreślał, że grzech jest ze swej natury dążeniem do usunięcia Boga, by jednocześnie siebie samego postawić na Jego miejscu. To również chęć postawienia swojej woli ponad wolą Boga. Grzech według Balickiego jest największym złem, które można wykorzenić poprzez trzymanie się obecności Bożej, ukochanie cierpienia, gotowość na ofiarę z siebie i zatopienie w Bogu. Mówił, że lekarstwem na niego jest sakrament pokuty, będący „wielkim, bardzo wielkim [...] dobrodziejstwem dla człowieka”. Polecał podejmowanie pokuty, gdyż bez niej nikt się nie zbawi. Praktykować ją należy zarówno odnośnie do grzechów ciężkich, jak i lekkich. Nakazem miłości Boga i bliźniego jest także i to, by pokutować za innych oraz wynagradzać za zniewagi wyrządzone Bogu. Nawrócenie, w jego opinii, polega na przejściu ze stanu grzechu do życia w łasce. Tłumaczył dalej, że to proces, który jest wychodzeniem z oziębłości do gorliwości, z niższego do coraz wyższego stopnia. Z rzeczywistością grzechu ks. Jan Balicki łączył przymiot Bożego miłosierdzia, z którym wiąże się

przebaczenie grzechów. W opinii Błogosławionego, kapłani mają często przystępować do krutek konfesjonału, w ten sposób doskonaląc się duchowo. Mają jednak także nie szczędzić czasu na pełnienie roli spowiednika dla innych.

W ostatniej części tego rozdziału zostało zaprezentowane nauczanie ks. Balickiego na temat umartwień, upokorzeń, cierpienia i prób duchowych, których chętnie przyjmowanie i częste praktykowanie może stać się pomocą w rozwoju życia wewnętrznego. Praktyki ascetyczne, zwłaszcza w życiu kapłana, pozwalają bardziej skoncentrować się na sprawach związanych z budowaniem relacji z Bogiem, przy jednoczesnym dystansowaniu się do rzeczywistości ziemskich, przemijających, a zatem pogłębiają jego duchowość. Balicki zaznacza, że umartwienia i upokorzenia są szkołą coraz doskonalszego życia i bez nich nie będzie poprawy i wzrostu w doskonałości. Upokorzenia ogałają z rzeczy doczesnych, ale dają Boga, który jest najwyższym dobrem. Tylko On może zaspokoić człowiecze serce i pragnienie szczęścia. Bóg zsyła upokorzenia w tym celu, aby nakłonić do modlitwy i ukazać potrzebę ciągłego zwracania się do Niego.

Rozdział czwarty dysertacji został poświęcony mistycznemu wymiarowi duchowości kapłańskiej. Autor dokonał szczegółowej prezentacji *Studium o stanach mistycznych* ks. Jana Balickiego. Od strony doświadczenia i natury teologicznej opisane zostały poszczególne stopnie modlitwy kontemplacyjnej: skupienie, milczenie, odpoczynek, upojenie miłości, sen mistyczny, tęsknotę i pragnienie miłości, dotknięcie, unię mistyczną, unię pojedynczą, zachwyt, porwanie i unię doskonałą. Za Błogosławionym wskazano również ich skutki, będące owocami danego stopnia modlitwy mistycznej. Do jedenastu z podanych etapów modlitwy kontemplacyjnej Balicki podał uwagi praktyczne, wskazane również w tekście rozprawy. Stają się one pomocą dla rozwoju wewnętrznego samego kapłana oraz w jego praktyce kierownictwa duchowego wobec innych. Ten traktat teologiczny poświęcony wyższym etapom życia duchowego zawiera założenia teoretyczne, którymi Balicki sam kierował się w życiu wewnętrznym i proponował je innym.

Początkowe etapy modlitwy mistycznej dotyczą najpierw skupienia, które jest wynikiem działania łaski Bożej, co sprawia wyciszenie władz zmysłowych i koncentrację na Bogu. Następnie milczenie, gdzie umysł otrzymuje od Boga światło większego poznania Jego tajemnic, a wola doświadcza radości i miłości. W spoczynku doświadczana jest bliskość Boga, która daje wewnętrzną radość. Następnie człowiek ogarnięty zostaje tęsknotą i pragnieniem miłości, które obejmują jego sferę zmysłową

i duchową. Kolejny stopień, dotknięcie, prowadzi do doświadczalnego poznania Boga, co wyraża się przez łatwiejsze rozumienie Bożych tajemnic i doznawanie pociechy. Owocem tego jest wewnętrzne skupienie i silna wola trwania mimo przeciwności. Balicki opisuje wreszcie zjednoczenie mistyczne, które poprzez zaręczyny duchowe prowadzi do najwyższego stopnia zjednoczenia, czyli zaślubin mistycznych. Zjawisko to polega na zamieszkaniu Trójcy Przenajświętszej w „centrum duszy”. Daje ono poznanie Boga i Bożych prawd przez wiarę. Owo „centrum duszy”, gdzie zamieszkuje Bóg, jest miejscem, gdzie stale doświadcza się Bożej obecności i wszystkie swoje władze koncentruje się jedynie na Nim.

Należy podkreślić, że *Studium o stanach mistycznych*, jak to określiła Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych, badając nauczanie Balickiego, stanowi perłę polskiej literatury mistycznej. Jest to dzieło wartościowe, gdyż napisane w sposób przystępny wyjaśnia wysokie stany modlitwy kontemplacyjnej. Może być ono dużą pomocą dla kapłanów w zastosowaniu doktryny mistycznej w rozwoju własnej duchowości, jak i w prowadzeniu innych tymi drogami.

Ostatni rozdział niniejszej pracy dotyczył wymiaru pasterskiego duchowości kapłańskiej. W poszczególnych częściach na podstawie posługi i nauczania ks. Jana Balickiego opisano troskę o kapłanów, siostry zakonne i wiernych świeckich.

W podrozdziale poświęconym trosce o prezbiterów autor za Błogosławionym podkreślił, że kapłan to pośrednik między Bogiem a ludźmi. Pośrednictwo to musi być oparte na pokornej wierze, gdyż kapłan jest tylko szafarzem, „ministrem” – jak niejednokrotnie nazywał go Balicki – a nie twórcą tajemnic Bożych. W tym kontekście usilnie zalecał on chętnie i gorliwe rozważanie Słowa Bożego. Zaznaczał, że osoby duchowne żyjące w celibacie poprzez przykład życia, modlitwę i własne poświęcenie, mają duży wpływ na świat i ludzi, którzy wokół nich żyją. Kapłan również, jak pisał, nie może nigdy w sprawowaniu świętych czynności szukać siebie, ale zawsze tylko Boga i Jego chwały. Należy zwrócić uwagę, że Balicki wyraźnie podkreślał, by prezbiterzy rozwijali w swoim życiu duchowym cnotę pokory, posłuszeństwa, cierpliwości, gorliwości, łaskawości, łagodności, ofiarności, umiarkowania i dobroci. Pomocą jest w tym ciągła formacja, dlatego zalecał udział w rekolekcjach, częstą spowiedź, korzystanie z kierownictwa duchowego i rozwijanie wiedzy teologicznej, by w ten sposób podnosić poziom życia kapłańskiego.

Wskazaniem Błogosławionego dla współczesnych kapłanów jest troska o osoby konsekrowane. Według niego, życie zakonne powinno być całościową ofiarą miłości.

Cenna jest korespondencja Balickiego z osobami konsekrowanymi zaprezentowana w tej części pracy. Treści zawarte w listach, choć kierowane do konkretnych sióstr zakonnych, świadczą o bogatym życiu wewnętrznym samego Balickiego. Mogą być one również źródłem wsparcia i motywacji dla współczesnych kapłanów realizujących duszpasterską i ewangelizacyjną misję. Duchowny zwraca w nich uwagę na całkowite oddanie się Chrystusowi, wierne przestrzeganie reguły zakonnej, ćwiczenie się w cnotach i pomnażanie łaski Bożej w wypełnianiu zleconych obowiązków. Poleca, by ciągle uświadamiać sobie to, że prawdziwe życie jest życiem miłością Boga.

W ostatniej części piątego rozdziału pracy autor na podstawie nauczania ks. Jana Balickiego ukazał posługę kapłana wobec osób świeckich. Zaangażowanie Błogosławionego w duszpasterstwo laikatu może być zaproszeniem dla współczesnych prezbiterów, by również w realizacji swego powołania wykazywali podobną aktywność, a przez to sami wzrastali duchowo. Pasterska troska o dobro bliźnich to przede wszystkim dążenie do zbawienia ich dusz poprzez świadectwo życia kapłana, głoszone słowo i udzielanie sakramentów. Warte podkreślenia jest zaangażowanie Balickiego w działalność grup i stowarzyszeń dla osób świeckich, a także aktywność wobec ludzi najuboższych, chorych i społecznie wykluczonych. Godne podkreślenia jest prowadzenie ze świeckimi korespondencji, która miała na celu rozwój ich życia wewnętrznego, ale również była pomocą w rozwiązywaniu różnorodnych życiowych problemów. Zaangażowanie w duszpasterstwo ludzi świeckich, kapłanów i sióstr zakonnych, którym cechował się Balicki, daje przykład realizacji przykazania miłości Boga, która wypełnia się w miłości drugich.

Na podstawie przeprowadzonych analiz zauważono, że propozycja rozwoju życia duchowego przez kapłanów, według ks. Jana Balickiego prowadzi do zjednoczenia z Bogiem. Oznacza to, że prowadzi ona do świętości, a to jest zasadniczym celem realizacji powołania chrześcijańskiego, w tym także powołania kapłańskiego. Warto więc rozwijać własne życie wewnętrzne, opierając je na duchowości ks. Balickiego.

The Spirituality of the Priesthood

– According to the Blessed Priest – John Balicki

Summary

The purpose of this dissertation was to show the essence of priesthood spirituality, based on the teaching, life and pastoral commitment of Blessed Father Jan Balicki. The author, on the basis of his writings, as well as statements of witnesses of his life, notices that Balicki not only spoke and wrote about what leads to the development of priesthood spirituality, but above all he has faithfully implemented it himself. The content of individual chapters of the dissertation, based on careful analysis and then synthesis of Father Balicki's teachings, allows to answer the question posed initially to work, whether the path of spiritual growth of the priest proposed by the Blessed is still valid and can be a help for contemporary priests. This is an affirmative answer. The idea of priestly spirituality according to Father Balicki has not lost its relevance.

In the first chapter of the dissertation, the author drew attention to the foundations of priesthood spirituality, which according to Balicki are theological virtues and the virtue of humility. The latter, often cited by the Blessed, should occupy a special place in the priest's spiritual development.

Balicki emphasizes that the virtue of faith is the foundation on which everything is built. To believe is to recognize that the greatest happiness is the salvation of the soul, union with God. This is much more valuable than owning any earthly goods that are passing away and are deceptive. In his opinion, the only happiness for a priest is having God. Faith, the priest should always be guided because it gives infallible principles regarding life, its purpose, values and perfection in internal and external deeds.

Then, the hope that Balicki defines as trust was also pointed out. It is important to trust God in every life situation, regardless of the circumstances. Furthermore, the virtue of hope allows the priest to accept all experiences as good, even if the senses are against it and suggest

something else. To live hope is also to believe that everything is in the hands of God's providence and that you will always receive her support.

Balicki describes the last of the catalog of theological virtues, love, as joyful submission to God's will. Love allows you to love God above all else. In the priest's spiritual life, this virtue makes it possible to make good use of the time received from God to carry out the tasks arising from his calling. Above all, it is connected with giving God glory. The Blessed also emphasizes that God's love is strongly connected to the love of his neighbor, because he is an image of God himself.

A characteristic feature of Balicki's teaching is emphasizing the virtue of humility in the spiritual life of a Christian, especially a priest. It is a recognition of total, even absolute dependence on God, while recognizing your sinfulness. Father Jan emphasizes that the more virtue humility is developed in the soul, the more gracious grace can be received from God. It reveals itself by recognizing that God is everything to man and everything else is nothing. Humility is necessary to overcome temptations, and in particular to discourage you from constantly working on yourself, even when you do not see progress. The Blessed also emphasizes that this virtue is very closely united to the quietness of life. It gives man the awareness that not in the transient dignity and praise of the world, or seeking his wisdom, lies true wealth, but in concern for eternal goods.

The second chapter of the work was devoted to examples of the sanctity of priestly life, which were helpful in the spiritual development of the priest. After Balicki, the author showed examples of the Lord Jesus, the Blessed Virgin Mary and saints and blessed.

The whole clergyman's writings emphasize the fact that in the inner life of every priest, the chief place belongs to Christ, by whose will he was chosen for exceptional service in the Church. That is why every priest should strive for close union with Christ. With Him in mind, perform every activity, because He constantly thinks about man. The Blessed indicates that he should give himself to Christ, because he gave himself completely on the cross and continues to give himself in the sacraments, especially in the Eucharist. This devotion is an expression of love for Him. It is also expressed in cultivating the virtues of chastity and celibate life. Balicki indicates that priests from Jesus can learn the attitude of accessibility and hearing everyone, because he is still available to everyone. He also emphasizes that every priest has been inseparably connected with Christ, which is why he is referred to as "alter Christus". This is associated with supernatural power, which is given to priests to continue the work of Jesus. They are the trustees of this unique mission in Jesus' name and their obligation is to carry on this work until the end of the world.

The work also emphasizes the unique role of the Blessed Virgin Mary, who, according to the Blessed, is a model for priests to remain with Christ, trust God and openness to the Holy Spirit. Particularly noteworthy in the attitude of Mary, according to Balicki, is that in her heart there was no other desire than to always do God's will. That is what priests want. The true worshiper of Mary is the one who avoids sins and who imitates her virtues. The priesthood is a special vocation that should be lived in a unique relationship with Mary, and therefore encourages clergy to zealously practice Marian devotion.

Father Balicki also makes saints and blessed a model for priests. They can be a guide for every priest as to how to live the Word of God, do God's will and make progress on the path to salvation. Learning about and practicing their virtues, looking at Christ, and humbly accepting life's hardships can be a valuable contribution to the pursuit of holiness of priests. The examples of saints and blessed from distant times, such as Saint John of the Cross or Saint Jan Kanty, but also those present to Father Jan, for example Saint Gemma Galgani, are a guide for priests in carrying out their vocation, striving for holiness and leading others to salvation .

The third chapter of the dissertation concerned the factors shaping priesthood spirituality. According to the teaching of Father Balicki, prayer was first distinguished, followed by the Eucharist, the sacrament of penance and reconciliation, as well as ascetic practices.

The priest put great emphasis on prayer, which is confirmed by his writings. He believed that it was human contact with the Creator. He emphasized that thanks to prayer he worships God, which is the duty of every man and priest in particular. Writing about the nature of prayer, he called it “the breath of the soul”, “raising the spirit to God”, “food that strengthens the soul through God's grace”, as well as “raising thoughts and hearts to God in everything and everywhere”. He also hierarchized the prayer, pointing out that worship is its highest form, then thanksgiving, and finally prayer and propitiation. However, it is always a conversation between a sinful man and the Holy God. He believed that the priest's prayer should be pious, trustful, persistent, continuous and carried by the merits of Jesus Christ. He emphasized that the one who prays is united with God, is focused and always has peace of heart. Prayer according to the Blessed One gives light to reason, strength to perform the toughest duties, bear blows, overcome temptations, remain good, progress in virtues and listen to the inspirations of the Holy Spirit. It also gives deep peace despite the dryness and is a remedy for all confusion, anxiety, remorse, pain and regrets.

The next part was devoted to the Eucharist, of which Balicki wrote that he is “the ineffable gift of our Savior”. For the priest, the Eucharist is the daily most perfect union with Jesus Christ. The Blessed remarked that Christ in the Eucharist is present with deity and humanity, truly, indeed, realistically, with the power and majesty with which he will come again to judge. Therefore, he emphasized the awareness of the real presence of the Lord Jesus in the Eucharist, which is a help in drawing favors and the need to strengthen the relationship between God and the priest who lives in the vicinity of this mystery every day. The Savior, feeding the priest with himself, becomes a strengthening for him. Father Jan also emphasized that mortification of the senses and soul authorities is important in joining the Holy Mass. Discussing particular parts of the Eucharist, he explained that they should be lived apart from the earthly, and focus on salvific events in Jesus' life. This attitude leads to a more fruitful experience.

Then the author presented Balicki's teaching on the sacrament of penance and reconciliation, which is of special importance in the life of the priest. For the spiritual growth of the priest, it is necessary to be aware of one's sinfulness and the need for conversion. The clergyman emphasized that sin is by its very nature the pursuit of removing God and at the same time putting himself in his place. It is also a desire to put your will above God's will. According to Balicki, sin is the greatest evil that can be eradicated by keeping to God's presence, loving suffering, being ready for self-sacrifice and sinking in God. He said that the remedy for him is the sacrament of penance, which is “a great, very great [...] good for man”. He recommended taking penance, because without it no one will be saved. It should be practiced regarding both grave and light sins. God's and neighbor's love is also to repent of others and reward God for insults. In his opinion, conversion consists in switching from a state of sin to living in grace. He further explained that it was a process that was coming out of coldness to zeal, from a lower to an increasingly higher degree. With the reality of sin Father Jan Balicki combined the attribute of God's mercy, which is associated with forgiveness of sins. In the opinion of the Blessed One, priests are often to join the confessional boxes, thus improving their spirits. However, they are also spared no time to act as confessors to others.

The last part of this chapter presents Father Balicki's teachings on mortifications, humiliation, suffering and spiritual trials, which willing reception and frequent practice can help to develop inner life. Ascetic practices, especially in the life of the priest, allow us to focus more on matters related to building relationships with God, while distancing ourselves from earthly and transient realities, thus deepening his spirituality. Balicki points out that

mortification and humiliation are a school of an increasingly perfect life and without them there will be no improvement and growth in perfection. Humiliation robs worldly things but gives God who is the highest good. Only He can satisfy the human heart and desire for happiness. God sends humiliation to this end in order to persuade us to pray and show us the need to constantly turn to Him.

Chapter four of the dissertation is devoted to the mystical dimension of priesthood spirituality. The author has made a detailed presentation of the Study on the Mystical States of Father Jan Balicki. From the experience and theological side, the individual stages of contemplative prayer were described: concentration, silence, rest, intoxication of love, mystical dream, longing and desire for love, touch, mystical union, single union, delight, kidnapping and perfect union. Behind the Blessed were also indicated their effects, which are the fruits of a given degree of mystical prayer. To eleven of these stages of contemplative prayer, Balicki gave practical remarks, also indicated in the dissertation. They become a help for the internal development of the priest himself and in his practice of spiritual direction towards others. This theological treatise devoted to the higher stages of spiritual life contains theoretical assumptions which Balicki himself guided in his inner life and proposed them to others.

The initial stages of mystical prayer first concern focus, which is the result of God's grace, which silences the sensual authorities and concentrates on God. Then silence, where the mind receives from God a light of greater knowledge of His secrets, while the will experiences joy and love. At rest, God's closeness is experienced, which gives us inner joy. Then man is overwhelmed by longing and the desire for love, which embraces his sensual and spiritual sphere. The next step, touching, leads to experiential knowledge of God, which is expressed by easier understanding of God's secrets and experiencing comfort. The result is internal focus and a strong free duration despite adversity. Balicki finally describes the mystical union, which through spiritual engagement leads to the highest degree of union, i.e. mystical marriage. This phenomenon consists in the residence of the Holy Trinity in the "center of the soul". It makes God and God's truths known through faith. This "center of the soul", where God resides, is a place where God's presence is constantly experienced and all his authority is focused only on Him.

The last chapter of this work concerned the pastoral dimension of priesthood spirituality. In individual parts, based on Balicki's ministry and teaching, care for priests, nuns and lay faithful was described.

In the subsection devoted to the care of priests, the author after the Blessed emphasized that the priest is an intermediary between God and people. This mediation must be based on humble faith, because the priest is only “a minister” – as Balicki often called him – and not the creator of God's secrets. In this context, he strongly recommended eager and zealous reflection on God's Word. He emphasized that clergy who lived in celibacy by example of life, prayer and self-sacrifice, had a great impact on the world and the people who live around them. The priest, as he wrote, can never seek himself in his holy activities, but always only God and His glory. It should be noted that Balicki clearly emphasized that priests develop in their spiritual life the virtues of humility, obedience, patience, zeal, kindness, gentleness, self-sacrifice, moderation and goodness. Continuous formation is helpful, which is why he recommended retreats, frequent confession, the use of spiritual direction and the development of theological knowledge in order to raise the standard of priestly life.

The blessed's indication for contemporary priests is to care for consecrated persons. According to him, religious life should be a holocaust offering. Balicki's correspondence with consecrated persons presented in this part of the work is valuable. The contents of the letters, although addressed to specific nuns, testify to the rich internal life of Balicki himself. They can also be a source of support and motivation for contemporary priests carrying out pastoral and evangelizing mission. In them, the clergyman draws attention to total devotion to Christ, faithful observance of the religious rule, exercise of virtues and multiplication of God's grace in fulfilling his duties. He recommends that he constantly realize that real life is God's love.

In the last part of the fifth chapter of the work, the author, based on the teachings of Father Jan Balicki, showed the priest's service to lay people. The involvement of the Blessed in the pastoral care of the laity can be an invitation for contemporary priests to show similar activity in the fulfillment of their calling, and thus grow spiritually themselves. Pastoral care for the good of others is, above all, the pursuit of the salvation of their souls through the testimony of the priest's life, the word proclaimed and the administration of the sacraments. It is worth emphasizing Balicki's involvement in the activities of groups and associations for lay people, as well as activity towards the poorest, the sick and the socially excluded. It is worth emphasizing that correspondence with lay people was carried out, which aimed at developing their internal life, but also was a help in solving various life problems. The involvement in the pastoral care of lay people, priests and nuns, who Balicki characterized, exemplifies the implementation of the commandment of God's love, which is fulfilled in the love of others.

Based on the analyzes, it was noticed that the proposal to develop spiritual life by priests, according to Father Jan Balicki, leads to union with God. This means that it leads to

holiness, and that is the main goal of the Christian vocation, including the priestly vocation. Therefore, it is worth developing your own inner life based on Father Balicki's spirituality.